УДК 811.111'276.5

Туз А.
Харківський економіко-правовий університет,
студентка факультету права
та підприємництва, гр. ДП-31

Особливості перекладу політичного сленгу з української мови на англійську та зворотного перекладу

Дослідження ненормативної лексики, зокрема сленгу, проводяться вітчизняними та зарубіжними лінгвістами давно. Передумовою до вивчення сленгу в І половині XX століття стали фундаментальні дослідження вченими таких явищ, як просторіччя (В.В. Виноградов), соціальні діалекти (В.М. Жирмунський, Л.П. Якубинський, Є.Д. Поливанов), міське просторіччя (Б.О. Ларін). Увага філологів до нелітературних форм мови з новою силою виявилася в 90-х рр. XX століття, що було зумовлено змінами в мові на тлі політичних, економічних і соціальних перетворень. У цей час відзначається найсильніший вплив жаргонної й просторічної лексики на літературну мову, спричинений входженням у публічне життя представників різних соціальних груп – носіїв специфічних жаргонів та інших форм нелітературного мовлення.

Водночас змінюється й психологічне ставлення людей до мови – норма (насамперед, на лексичному, стилістичному рівні) демократизується, стає більш вразливою щодо нелітературних засобів. Еталонне мовне середовище більшою мірою в цей період формують ЗМІ, вони ж виступають джерелом популяризації сленгової та іншої ненормативної лексики.

На такому тлі, а також внаслідок названих екстралінгвістичних причин у мові кінця XX – початку XXI століття формується якісно нове явище – загальний сленг (далі – ЗС) – особливий лексико-фразеологічний шар, що становить основу сучасного просторіччя, одиниці якого, втративши зв'язок зі своїм джерелом (корпоративним або професійним сленгом), стали поширюватися в усному розмовному мовленні, стаючи, таким чином, загальновідомими й уживаними широким колом носіїв мови незалежно від віку, рівня освіти, професії й інших соціальних характеристик.

Зв'язок формування загального сленгу зі змінами, що відбуваються в суспільстві, дозволяє розглядати це явище в контексті найважливіших проблем сучасної соціолінгвістики.

Сленг древній, як мир. «Сленг» був і в грецькій і в латинській мовах – адже люди завжди залишалися людьми, вони завжди прагнули пожвавити мову, розцвітити її образними слівцями і фразами, переінакшуючи на свій лад незрозумілі «учені» і офіційні слова.

Письменник Віктор Пелевін 3 листопада 2005 р. в інтерв'ю газеті «Вісті» між іншим відмітив: «Говорити на політтехнологічній фені стало у наш час так само модно, як в 1990-х рр. було модно натякати на знайомство з «поняттями».

Якщо залишити без уваги достовірність даної заяви, зауваження В. Пелевіна викликає ряд питань, а саме: чи існує таке явище як «політтехнологічна феня» і якщо так, то з чого вона полягає і до якого ступеня нагадує інші види професійного жаргону, що існують в сучасній мові?

У своєму інтерв'ю В. Пелевін використовує термін, що включає прикметник, утворений від іменника політтехнолог. На англійську мову цей іменник зазвичай переводиться як «spin doctor» («спин-доктор», політтехнолог, експерт по зв'язках з громадськістю (фахівець з контактів з пресою, що препарує інформацію в дусі, вигідному що надається їм політичній структурі, і що забезпечує її подачу в засобах масової інформації під потрібною точкою зору). Проте даний переклад не зовсім точний. У політичних системах Великобританії і США «спин-доктор» займається в основному питаннями презентації, тоді як політтехнолог, що має таке ж мале відношення до філософії або ідеології, як і «спин-доктор» зайнятий головним чином процесом. Вибори є єдиною сферою, в якій їх діяльність перетинається, оскільки обидва розробляють військові хитрощі і тактичні ходи, необхідні, щоб «правильний» кандидат був вибраний або (і це часто не менш важливий), щоб «неправильний» кандидат програв вибори.

Розгляд таких матеріалів, як тексти з різних джерел, включаючи статті політичної спрямованості з газет і інтернет-джерел насправді дозволяє зробити вивід про те, що існує ряд слів і виразів, зазвичай використовуваних політтехнологами і особами, що коментують хід політичного процесу. Для розгляду таких питань, як чи є ця мова різновидом професійного сленгу, яка його лексика, і наскільки він відрізняється від інших професійних жаргонів, корисно розділити дані слова і фрази на декілька груп залежно від їх походження.

Одну групу складають слова, які можна віднести до політичних інтернаціоналізмів, що включають загальноприйняті терміни для найменування певних політичних тенденцій (напр., ліберал, демократ, націоналіст, екстреміст), які в Україні, як і в будь-якій іншій країні, можуть набувати культурноспецифічних значень. Наприклад слово *ліберал* може використовуватися в деяких кругах для характеристики певної політичної тенденції в уряді або президентській адміністрації. Спеціальні терміни, що відносяться до електорального процесу, також є інтернаціоналізмами: мажоритарний (прил.), пропорційний, електорат (форма даного слова вказує на запозичення, ймовірно, з німецької мови, хоча окремі варіанти використання даного терміну (напр.: «сегмент електорату найімовірніше підтримає певного кандидата») запозичені, швидше за все, з англійської мови).

Зі всіх термінів та сленгів, однозначно запозичених з англійської мови, лише близько половини відноситься виключно до сфери політики. До таких термінів відносяться: імідж, іміджмейкер, лобі, лобіювати, спікер, спічрайтер, екзит пів. Частина термінів-англіцизмів, що залишилася, була запозичена з таких сфер, як зв'язки з громадськістю і маркетинг: бренд або бренд, піар, позиціонування, презентація, проект, ребрендінг / ребрендінг, фокус-група.

Проте, в мові політтехнологів міститься лише невелика кількість термінів та сленгу, поява яких пов'язана з прямим або непрямим впливом іноземних мов. Важливіше значення мають слова і вирази, що з'явилися в українській мові без якої-небудь сторонньої допомоги. Значна частина таких термінів відноситься до групи, що складається із слів іноземного походження (в основному інтернаціоналізмів), які повністю асимілювали українською мовою і зв'язані нормами сполучуваності один з одним або споконвічно українськими словами, внаслідок чого утворені терміни, що відносяться безпосередньо до українського політичного контексту. Не дивлячись на те, що до складу даних термінів входять інтернаціоналізми, їх типовою межею є відсутність близького смислового еквівалента в мовах Західної Європи, і трудність або неможливість точного і ідіоматичного перекладу.

У процесі дослідження поставленого питання ми винайшли основні проблеми та способи перекладу політичного сленгу. Взагалі то при перекладі такої зниженої лексики як сленг або жаргон, простіше за все керуватись спеціальними словниками, яких в наш час більш ніж вдосталь. Та основною проблему у даному випадку являється те, що навіть саме поняття «політичний сленг» з’явилось досить недавно,

тож словників політичного сленгу майже не існує, тож перекладач маю спиратись лише на свої знання, та на тлумачення політичних сленгів на перекладацькій мові.

При розгляді основних прийомів перекладу зниженої лексики ми виявили, що при перекладі політичного сленгу використовуються частіше за все наступні способи перекладу: частіше за все використовується спосіб перекладу експлікація – описовий спосіб перекладу. Недоліком даного способу являється у деяких випадках надвеликий об'єм перекладу. Якщо цей прийом не є актуальнім із-за об'єму перекладу, ми використовуємо спосіб компенсації або генералізації. Але, як виявилось, цей спосіб при перекладі політичного сленгу використовується не дуже часто. У деяких випадках також дотепно використовувати прийом калькування (упровадження нового слова). Також дуже актуальним виявився прийом впровадження нового слова за допомогою транскрипції та транслітерації, хоча і зазначено, що цей прийом перекладу зустрічається не часто при перекладі зниженої лексики. Основною проблемою впровадження нового слова являється відповідність перекладача, оскільки ймовірно він вводить в систему мови нову лексему, яка в подальшому буде використовуватись.

Література

1. Алєксєєва І.С. Професійний тренінг перекладача. – К.: Союз. – 2001 р.

2. Береговська Э.М Молодежный сленг: формирование и функционирование. // Вопросы языкознания. – 1996 р.

3. Карабан В. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову. – Вінниця. – 2003 р.

4. Комісаров В.Н. Теорія перекладу. – М.: Вища школа. – 1990.

5. Dunn J.A. 'How to speak new Russian' // Rusistika, 20, September 1999.

6. Partridge E. Slang Today and Yesterday. // London: Routledge and Kegan Paul. – 1979

7. Spears Richard A. Slang and Euphemism. // N.Y.: New American Library. – 1982.

8. Terence Wade, The Russian Language Today // Routledge, London New York. – 1999.